

застарелост потраживања враћања одузетих девиза у поступку царинске контроле

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ

Гж-13109/10

Дана 08.12.2010. године

Б Е О Г Р А Д

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Ивана Негића и Александре Ђорђевић, чланова већа, у парници тужиоца **АА**, чији је пуномоћник **АБ** адвокат, против тужене **РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – УПРАВА ЦАРИНА**, коју заступа Републичко јавно правобранилаштво из Београда, ул. Немањина бр. 22-26, ради стицања без основа, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Четвртог општинског суда у Београду П-4732/07 од 11.11.2008. године, у седници већа одржаној дана 08.12.2010. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДА СЕ пресуда Четвртог општинског суда у Београду П-4732/07 од 11.11.2008. године и предмет враћа Првом основном суду у Београду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Четвртог општинског суда у Београду П-4732/07 од 11.11.2008. године, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се тужена Република Србија – Управа царина обавезе да тужиоцу **АА** врати домицилну камату на износ од 6.000,00 ДЕМ од 24.07.1996. године па до 01.01.2002. године у динарској противвредности на дан исплате, као и износ од 3.067,00 евра у динарској противвредности по најповољнијем курсу Народне банке Србије на дан исплате са каматом коју у месту испуњења плаћају овлашћене пословне банке на девизне штедне улоге по виђењу изражене у валути евро у динарској противвредности почев од 01.01.2002. године па до исплате, као и да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у року од 15 дана по пријему писменог отправка пресуде.

Против наведене пресуде, тужилац је благовремено изјавио жалбу због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде, у смислу чл. 372 ЗПП-а, другостепени суд је нашао да је жалба основана.

Тужбом поднетом 30.11.2007. године тужилац је захтевао да се тужена обавезе на исплату динарске противвредности девиза које су му царински органи правног претходника тужене привремено одузели 27.04.1996. године, приликом изласка из земље и, без покретања прекршајног поступка, до данас

задржали. Тужена је истакла да је тужиочево потраживање застарело.

Првостепени суд је, налазећи да је од привременог одузимања девиза и захтева тужиоца поднетог 26.08.1996. године Савезном девизном инспекторату ради враћања одузетог новца до дана подношења тужбе протекао општи рок застарелости од 10 година и да наводи у новинском чланку, чији аутор се не може са сигурношћу утврдити, о враћању новца заплењеног на царини не представљају признање тужбеног захтева, закључио да је тужиочево потраживање застарело. Због тога је, на основу чланова 210 и 371 Закона о облигационим односима, одбио тужбени захтев и одлучио као у изреци побијане пресуде.

Оваква одлука се, по налажењу другостепеног суда, за сада не може прихватити као правилна, јер због погрешне примене материјалног права није у потпуности утврђено чињенично стање.

Правни основ тужбеног захтева у овом спору је материјалноправни институт (установа) стицања без основа. Према одредби чл. 210 Закона о облигационим односима стицање без основа постоји у случају кад неки део имовине једног лица пређе на било који начин у имовину неког другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или закону, као и у случају када се нешто прими с обзиром на основ који се није остварио или који је касније отпао. У оба случаја стицалац је дужан да примљено врати, а кад то није могуће да накнади вредност постигнутих користи.

У конкретном случају, царински органи правног претходника тужене су у поступку контроле изношења девизе из земље, вршене на основу овлашћења из чл. 85 тада важећег Закона о девизном пословању ("Службени лист СРЈ" број 12/95 са каснијим изменама и допунама), од тужиоца привремено одузели износ од 6.000,00 ДЕМ о чему је сачињен и записник од 27.04.1996. године. Такво поступање надлежног државног органа било је законито, у складу са чл. 95 наведеног Закона којим је прописано да девизе које путник, противно том закону и прописима донетим на основу тог закона, поседује приликом изласка из Југославије привремено одузимају уз издавање потврде. Даље законито поступање царинског органа, у смислу чл. 98 истог Закона, подразумевало је депоновање привремено одузетог ефективног страног новца на привремени рачун тадашњег Савезног девизног инспектората који се водио код Народне банке Југославије и то одмах, а најдоцније у року од 5 дана од дана када је новац одузет. Државни орган који је од тужиоца привремено одузео девизе ову дужност није извршио јер у наведеном року, па ни по његовом протеклу, није депоновао привремено одузети новац, нити је против тужиоца у року од 3 године покренуо прекршајни поступак. По протеклу овог рока, сходно чл. 129 тада важећег Закона о девизном пословању, не може се покренути и водити прекршајни поступак.

Застарелост је институт материјалног права регулисан одредбама чланова 360 – 393 Закона о облигационим односима. Застарелост наступа кад протекне законом одређено време у коме је поверилац могао захтевати испуњење обавезе (чл. 360 став 2), које почиње тећи првог дана после дана кад је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве није што друго прописано (члан 361 став 1) и наступа кад истекне

последњи дан законом одређеног времена (члан 362). Потраживања застаревају за 10 година, ако законом није одређен други рок застарелости (члан 371). Застарелост престаје право захтевати испуњење обавезе (чл. 360 став 1).

За правилну оцену основаности истакнутог приговора застарелости тужиоцевог потраживања, по налажењу овога суда, било је неопходно утврдити када је тужилац имао право да захтева од тужене враћање привремено одузетих девиза и да ли је од тада па до подношења тужбе протекао општи рок застарелости од 10 година. Одговори на ова питања садржани су у наведеним одредбама Закона о девизном пословању важећег у време када су тужиоцу привремено одузете девизе – члановима 85 и 95 који прописују дужност царинских органа да контролишу изношење девиза из земље и дају овлашћење тим органима да исте привремено одузму ако их путник противзаконито износи из земље, као и одредбама чланова 98 и 129 који прописују обавезу органа да привремено одузете девизе депонује на рачун Савезног девизног инспектората и да у року од 3 године од учињеног прекршаја покрене прекршајни поступак, јер у супротном наступа застарелост покретања и вођења тог поступка. Ове одредбе морају се довести у везу и са одредбом чл. 210 Закона о облигационим односима која прописује обавезу враћања онога што је без основа у правном послу или закону прешло у имовину стицаоца, односно и када је тај прелаз имао основ који је касније отпао.

У поступку који је претходио доношењу ожалбене пресуде првостепени суд није утврдио ове чињенице, због чега је донета пресуда морала бити укинута и предмет враћен Првом основном суду у Београду (чл. 22 став 2 Закона о уређењу судова и чл. 3 тачка 1 Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава) на поновно суђење.

У поновљеном суђењу, првостепени суд ће отклонити ове пропусте и утврдити од када тужена без правног основа (правног посла или закона) држи девизе које је њен орган привремено одузео тужиоцу у поступку царинске контроле и када је тужилац имао право да захтева враћање одузетих девиза, те у вези с тим утврдити када је почео тећи рок застарелости тужиоцевог потраживања и да ли је исти истекао до подношења тужбе. Уколико оцени да тужиочево потраживање није застарело, првостепени суд ће правилном применом материјалног права садржаног у одредбама чланова 210 и 214 Закона о облигационим односима одлучити о основаности тужбеног захтева за исплату новчаног износа са припадајућом затезном каматом.

Укинута је и одлука о трошковима поступка, садржана у првостепеној пресуди којом је одбијен захтев тужиоца за накнаду парничних трошкова, јер иста зависи од коначног исхода спора.

Са свега наведеног, на основу члана 377 став 2 ЗПП-а, одлучено је као у изреци.

Председник већа-судија
Бранислав Босилковић, с.р.

За тачност отправка

Управитель писарница
Светлана Антић